

בענין איסור אמירה לנכרי

- (א) מצינו איסור אמירה לנכרי בשבת- ע' **משנה שבת** פרק כל כתבי דף קכא, "נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה- וע' **רש"י** שם, וז"ל "רבנן גזור על אמירה לנכרי משום שבות"
- (ב) בטעם האיסור, ע' **רש"י** שם, וז"ל "**שעושהו שלוחו ממש**" וכן הוא בשבת דף קנג. מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי וע' בגמרא שם, מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתב כיסיה לנכרי קים להו לרבנן דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו אי לא שרית ליה אתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר. וע' **רש"י** ד"ה מאי טעמא "**והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת**"
- (ג) ומבואר ברש"י דטעם איסור אמירה לנכרי משום דחשוב כשלוחו [לחומרא, מדרבנן].
- (ד) וע' **רש"י במסכת ע"ז דף טו** ד"ה כיון וז"ל "ומה שאסור לישראל לומר לעובד כוכבים עשה לי כך זהו משום ממצוא חפצך ודבר דבר [ישעיה נח] **דבור אסור**"
- (ה) **שבת קנ-** לא יאמר אדם לחבירו שכור לי פועלים אבל אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מ"ט דרבי יהושע בן קרחה דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר
- (ו) **ע' בבא מציעא צ.** איבעיא להו, מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה, מי אמרינן כי אמרינן אמירה לנכרי שבות, הני מילי לענין שבת דאיסור סקילה אבל חסימה דאיסור לאו לא, או דלמא לא שנא? ונפסוק בשו"ע חו"מ שלח, דאסור. וע"כ צ"ל דשם אסור רק מטעם 'שליחות', דאיסור 'ודבר דבר' לא שייך כמובן.
- (ז) ועמדו האחרונים שעמדו על השני טעמים ברש"י. ע' **אבני נזר** הלכות שבת שו"ת סימן מג שביאור, "ולולא שאיני כדאי להכניס ראשי בין ההרים הגדולים היה נראה לי לפרש-דהנה באמירה לגוי יש שני איסורים (א) משום **ודבר דבר** כמ"ש **רש"י** ע"ז דף טו, (ב) משום שהגוי נעשה שלוחו של ישראל. והנה לטעם הראשון, אפילו אומר לו בשבת לעשות אחר השבת אסור, אך כשאומר לו בערב שבת לעשות בשבת אזיל טעם הראשון. אך משום טעם השני אסור בזה. וכשאומר בשבת לעשות לאחר השבת אסור רק מטעם הראשון. וכשאומר בשבת לעשות בשבת יש שני הטעמים"

ח) על פי הסברו של האבנ"ז, ניתן להבין מה שמובא בשו"ע ורמ"א – ע' או"ח שז סעיף ב', "שכל מה שהוא אסור לעשותו בשבת אסור לומר לאינו יהודי לעשותו. ואפילו לומר לו **קדם השבת לעשותו בשבת אסור**. אבל מתר לומר לו אחר השבת **למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעבר**, אף על פי שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשנה בשבת הבאה". והיינו דג"כ אסור לשאול אותו בשבת, 'למה לא עשית כך וכך', משום 'דבר דבר', אבל קודם שבת, דליכא איסור ודבר דבר, מותר לרמוז כזה, וגם משום שליחות ליכא, משום דסוף סוף אינו עושה על פי ציויו אלא ע"י עצמו.

ט) וע' עוד שם, סי' ש"ז, סעיף כ"ב ברמ"א שם, וז"ל "כל דבר שאסור לומר לאינו יהודי לעשותו בשבת אסור לרמז לו לעשותו אבל מתר לרמז לו לעשות מלאכה אחר שבת" וע' משנה ברורה, כגון באופן דהנר אינו דולק יפה, אסור לומר לו 'שיקנח חוטמו', כדי שיבין דצריך לנקות הפתילה וכדומה. ומאי שנא כדי לעשות בשבת או אחר שבת? אבל לפי האבנ"ז מובן, דאע"פ דלא הזכיר המלאכה בפירוש, ואינו עובר משום 'ודבר דבר', אבל כיון דעשה על פי ציויו, עובר משום שליחות- אבל כדי שיעשה אחר השבת, מותר, דליכא שליחות וגם ליכא ודבר דבר, ודו"ק.

י) ע' **משנה ברורה ש"ז ס"ק ע"ו** דהא דאוסר הרמ"א דרך רמיזה, היינו היכא דהוא 'דרך ציווי', דהיינו דמצוה לו לעשות דבר. אבל באופן דאינו דרך ציווי, כגון שהנר אינו מאיר יפה, ואומר לו 'הנר אינו מאיר יפה, ואין אני יכול לקרות' אפילו עשה הנכרי בשבילו, אינו עובר. וגם זה מובן לפי זה, דהיינו דלא הזכיר מלאכה, וליכא משום ודבר דבר, ועוד לא צוה כלום, ואינו נחשב שלוחו ודו"ק.

יא) ע' לשון **הרמב"ם** זמנים הלכות שבת פרק ו' ה"א "אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אע"פ שאינו מצווה על השבת ואע"פ שאמר לו מקודם השבת ואע"פ שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת. ודבר זה אסור מדברי סופרים, כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן".

יב) ומשמע דהטעם האיסור הוא שלא תהא קלה עליו, אבל שפיר י"ל דהגדר הוא מטעם שליחות דיהא נחשב כאילו הוא עשה מעצמו.

The Prohibition of Asking a Non-Jew to Perform a Melacha

- 1) The Gemara states that it is a rabbinic prohibition to ask a non-jew to perform a forbidden labor on Shabbos.
- 2) Rashi states, that the Sages considered the Non-Jew as an agent of the Jew, thereby considering it as if the Jew himself performed the forbidden act.
- 3) Rashi in Tractate Avodah Zarah however, states that the prohibition is based on the verse in Yeshaya, that we are forbidden to discuss mundane, weekday activity on the Shabbos.
- 4) The Gemara in Shabbos states, that one may not hire a worker on the Shabbos, but one may say to a worker 'will you be around tonight?' even though the intent is clear to hire him.
- 5) The gemara explains, that only actual 'speech' is forbidden but thought is permitted. If the forbidden act is mentioned, it is forbidden to discuss, while if the speech does not mention any forbidden activity, even though it is thought about and implied it is permitted.
- 6) We find in Bava Metzia that it is forbidden to ask a non-Jew to perform any forbidden activity, even non Shabbos related such as 'muzzle my animal'. Clearly this is because the non Jew is regarded as an agent, because there is no prohibition against speech on a weekday.
- 7) The commentaries ask why are two reasons to forbid asking a non-Jew necessary?
- 8) The Avnei Nezer explains, that the prohibition of forbidden speech would preclude even asking the non-Jew on Shabbos to perform some Shabbos forbidden activity even after the Shabbos. While the prohibition resulting from his agency would not forbid this.

- 9) Likewise, the prohibition stemming from agency would apply even if the non-Jew was asked before Shabbos to perform an activity on Shabbos. If the non-Jew was asked on Shabbos to perform an activity on Shabbos, both aspects would be violated.
- 10) This understanding would explain the ruling of the Rama; one is permitted after to Shabbos, to say to the non-Jew, 'why didn't you do such and such on shabbos' even though this will be a hint to him to do this activity on the following Shabbos. However giving such a hint on Shabbos would be forbidden. This can be understood, because this hint given before Shabbos is not an explicit 'order' therefore it cannot be considered to be an agency. However on Shabbos it would be forbidden because non Shabbos activity is being discussed.
- 11) The Rama also rules that it is forbidden to hint to performing labor on Shabbos, but it would be permitted to hint to perform labor after the Shabbos. The Mishna Berura explains that the hint would be 'wipe your nose' as a code for 'fix the wick' this would be permitted as far as mundane speech is concerned, because the labor was not articulated, rather hinted to, but it would be forbidden under agency. Such a hint for after Shabbos would be permitted because after Shabbos there is no agency.
- 12) The Mishna Berurah states that it is permitted to hint, if not command is being issued, and the melacha is not mentioned- there is no forbidden speech, as well as no agency. The example of this would be 'I can't read because it is too dark in here'. He was not asked, and no melacha was mentioned, therefore it is permitted on both accounts.
- 13) The Rambam states that the prohibition of Amirah L'nochri was instituted in order that people should not become lax and come to perform the activity themselves.